ÇINARALTI

MİLLİYET
ERGİLER

49

HAFTALIK FİKİR VE SANAT MECMUASI

Fiyatı 25 Kuruş

MİLLİ KÜTÜPHANE
ANKARA

Şundan, Bundan

TATLI ÖLÜM

İki sinirli kadın arasında:

— Ölümlerden hangisini seversin?

— Bir akşam uyumak...

— Sonra?

— Ertesi gün ölü olarak uyanmak!

ÇARPINTI!

Hastane doktoru koğuşta bir hastayı muayene eder. Cebinden çıkardığı altın saate bakarak nabzını sayar. Tekrar muayene eder, tekrar nabzını sayar. Sonra başını sallıyarak:

— Garip şey, der, hastalığın pek ağır olmadığı halde nabzın pek fazla atıyor. Demek ki fena halde yüreğin çarpıyor!

Sabıkalı bir yankesici olan hasta cevap verir:

— Çarpıntıya kulak asma bay doktor! Senin altın saatini gördüm de... ondan!

KİN

— Yahu, işittim, kızını evlendiriyormuşsun.. Kime veriyorsun?

— Bay Güngöre.

— Bay Güngöre mi? Ayol, hani onunla aranız açıktı, kendisini hiç sevmezdin?

— İşte, sevmediğim için kızımı veriyorum ya...

— Anlıyamadım? Kızını vermekle ona ne fenalık etmiş oluyorsun?

— Daha ne fenalık olsun, birader, karım kaynanası oluyor?

FOTOĞRAF AMATÖRÜ

Gece, tiren istasyona gelmeden ilk makasın önünde durur. Kondüktörler inerler. Bir müddet sonra yolculardan biri başını pencereden uzatıp bir kondüktöre sorar:

— Baksanıza.. Tiren neden durdu?

— Makiniste yeşil fenerle işaret vermemişler, o da yolu kapalı zannetmiş.

— Peki, neden feneri tutmamışlar?.. Makasçı uyuyor mu imiş?

— Hayır, makasçı uyumuyormuş. Bu istasyon memuru fotoğrafa çok meraklıdır. Çıkardığı fotoğrafın camlarını banyo etmek için makasçının fenerini almış!

Zekâ oyunları:

(Giyotin) isimli hikâyede mantık hatası: Madem ki, karısı papazın ensesine dokunur dokunmaz papaz ölüyor. Rüya gördüğü nasıl bilinebilir?

(Atlar) isimli fıkranın cevabı: Kral, suvarilere atlarını değiştirmelerini emrediyor. Bu suretle rakibinin atına biniyor. Ona koşuyu kazandırmamak için mümkün olduğu kadar yavaş yürütmiye başlıyor.

Üçüncü hikâyenin cevabı: Adadaki adam, rüzgârın estiği istikamette denize yakın bir kısımdaki çamları tutuşturur. Öbür çamlardan evvel bu saha yanar. Yangın burada söner ve kendisi adanın bu kenarına gidip yanmaktan kurtulur.

KAÇ TANE?

Bir ağaçta yüz tane kuş var. İyi nişan atan bir avcı ağaca ateş ediyor. Otuz yedi tane kuş vuruyor. Geriye ağaçta kaç kuş kalır?

Cevabı gelecek sayıda.

Kulaktan Kulağa

ORHAN SEYFİ ORHON

Orhan Seyfi Orhonun günün vakalarına dair yazdığı fıkraları, istihzaları, hicivleri, tenkidleri bir araya toplıyan bu kitabı okuyunuz!

Fiatı 50 kuruş

Sabah Yıldızı

İtalyancadan çeviren:
ADNAN TAHİR TAN

İtalyan edebiyatının en yeni ve en büyük romancısı İtalyan Akademisi âzasından A D A N E G R İ'nin bu emsalsiz romanını pek yakında «ÇINARALTI» yayını neşriyatı arasında okuyacaksınız!

MİLLÎ PİYANGO

Talihim yok demeyin! Sizin gibi talihinden şikâyet eden bir çokları bir Millî Piyango bileti almak suretile 50 bin lira kazandı ve hiç ummadığı bir zamanda zengin oldu.

Unutmayınız ki bir Millî Piyango bileti almakla ayni zamanda memleketinize de hizmet etmiş olursunuz!

Sahibi: Orhan Seyfi ORHON
Cumhuriyet matbaası — İstanbul

ÇINARALTI

No. 134 Sahibi: 15 Nisan 1944
Cilt. 6 Orhan Seyfi Orhon Tel: 22129

BU SAYIDA :

Neyle iftihar etmeliyiz?
Dr. M. Hayri ÜRGÜBLÜ

Osmanlı devleti niçin battı?
Dr. M. Hakkı AKANSEL

On dört yaşında dört yerinden yaralı bir babayiğit!
ÇINARALTI

Nevşehir
Rıza YALGIN

Hâtıra
Orhan Seyfi ORHON

Bahar ve çiçekler
Zeki Faik İZER

Kapalı çarşıda
Zafer ARIKBAĞ

Nâbi
Ali Canib YÖNTEM

Neyzen Emin dede
Hakkı Süha GEZGİN

En kısa sadaretler
Adnan GİZ

Beyaz Selvi
Halide Nusret ZORLUTUNA

Sayın Maarif Vekilimiz Hasan Âli Yücel

MAARİF VEKÂLETİNİN TAMİMİ

Gençleri solcu, muzir tesirlerden korumak için Vekâletin öğretmenlere hitap eden tamiminin bazı kısımlarını alıyoruz:

«Her milletin kendi inandığı prensipleri her türlü vasıta ile yaymak istediği bir devirde yaşadığımızı iyi bilmek ve uyanık olmak zorundayız. Bu fikir ve inan akınları, her zaman hakikî mahiyetlerile kendilerini göstermemekte ve başka başka şekillerle ortaya çıkmaktadır. Kökü dışarıda veya içerde olsa bile düşünüşlerde ifratlı ve taassublu oluş, millî prensiplerimize aykırı ve vatanımıza, milletimize; Cumhuriyetimize zararlıdır. İfratçılar ve taassubcular en uygun, en elverişli alan olarak çocuklarımızı, gençlerimizi seçerler. Halbuki okul içinde ve dışında Türk çocukları ahlâkça, vatan ve millete bağlılık bakımından inkılâbımıza ve Cumhuriyetimize sevgi yönünden pürüzsüz bir kudrettedirler. Bu gibi tesirlere kapılmaktan çok uzaktırlar. Böyle olmakla beraber millet bütününde bir tek evlâdımızı saflığa kapılıp yanlış yola kaptırmamak yüreklere işlememiş olsa da onların diline ve kalemine en küçük bir sürçme imkânını bile vermemek için bize, Türk öğretmenine düşen vazife mühimdir: Bu ifratlı telkincilerin her türlüsüne o temiz ruhları açık bırakmamak, onları her suretle korumak, her işten önce dikkate almamız gereken bir terbiye mesuliyetidir. Yarının olaylarında, ileri nesillerin yapacakları hareketlerde ilk aranan müessir, bugünün öğretmenidir. Bu tesirlerdeki iyiliğin ilk şerefi, fenalığın ilk suçu gibi; bizimdir. Bu mesuliyetin ışığını vicdanlarımızda daima aydın ve uyanık tutmalıyız.» dedikten sonra sayın Vekil şunları ilâve ediyor:

«Bizim inandığımız fikir temelleri Cumhuriyet Halk Partisinin proğramında yazılı olan esaslardır. Onda söylendiği gibi «yalnız bir kaç sene için değil, istikbale de şamil olan tasavvurlarımızın ana hatları burada toplu bir halde yazılmıştır. Partiye esas olan bütün bu prensipler (Kemalizm) yoludur.»

«Millet deyince biz ancak şu anlatışa bağlıyız: «Millet, dil, kültür ve ülkü birliğile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği içtimaî ve siyasî bir bütündür».

Cumhuriyet Maarifinin her derecedeki mensubu, öğretici ve öğrenici olarak bu tariflerin içinde kalmıya ve milliyetçilik esasına dayanmıya mecburdur. Öğretici arkadaşlarımın bu esasları her vesile ile, yetiştirdikleri gençlere aşılamalarının lüzumunu belirtirim».

Kapak Resmimiz

Filmlerimiz gitgide ticarî zihniyetten ayrılarak sanate ve memlekete dönüyor. Son zamanlarda SES stüdyosunda Faruk Gençin çevirdiği (Deirli Pınar) filminden bir sahneyi alıyoruz. Sanatkâr Nezihe bir köylü kızı kıyafetinde görünüyor. Filim, kan gütme faciasını mevzu olarak almıştır. Bir aile, kan gütme yüzünden yanlışlıkla kendi kızını öldürmektedir.

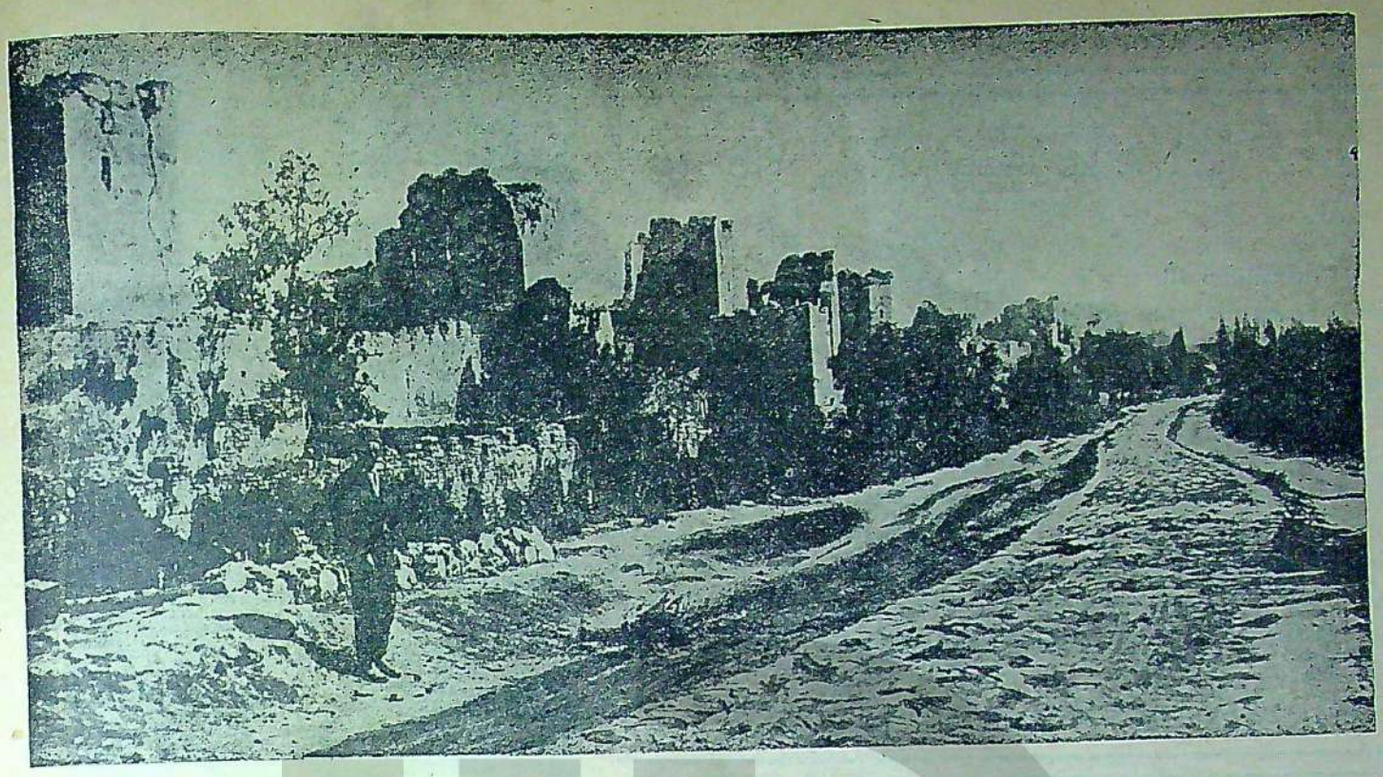

Eski İstanbuldan: Şimdi asfalta çevrilen Yedikulede çamur deryası bir yol

NEYLE İFTİHAR ETMELİYİZ?

Dr. M. Hayri ÜRGÜBLÜ

Maalesef bazan dinlemek, bazan okumak mecburiyetinde kaldığımız düşüncelerden birisi de şudur:

Medeniyetimiz en eski medeniyettir, hattâ.. hattâ... dünyaya medeniyeti biz yaydık!..

Bu kanaatin isabetini münakaşa etmiyorum.

Bu iddianın diktatör görüşü olup olmadığını hasbıhal etmiyeceğim.

Bu fikrin beynelmilel ilmî bir konuşmadan muzaffer bir tez olarak çıkıp çıkmadığını da iddia sahiplerinden sormanın faydası, hiç olmazsa bugün için, aklımdan geçmiyor!.. Ve bir an için farzediyorum ki bu kanaat yerindedir. Fakat bu mazi için böyledir. Hal için bu iddia ve itibardan hissemize düşen acaba nedir?

Bu suale cevap vermeden evvel bugünkü kadar taze şu şahsî hafıza vakasını mecburî bir tevakkuf mahalli olarak kabul ediniz, duralım:

Sümerbankın kurulduğu günlerde bir gazete bankaya «Sümer» isminin verilmesi sebebini zikrediyor, ve bundan binlerce sene evvel yaşıyan aslı Türk bir kabile halkının tâ o zamanlarda dahi çatal kaşıkla yemek yediklerini, karyolada yattıklarını ileri sürüyor ve bu itibarla da «Sümer» ismini eski ve beşik medeniyetimizin bir sembolü olarak ortaya atıyordu.

Bu iddianın dayandığı köklerin ilmî değeri ne idi ve kimler tarafından ne gibi usullerle kabul edilerek gerçekleşmiş addediliyordu? Bunların münakaşasında, biraz yukarıda da temas ettiğim üzere, halen fayda yoktur; geçiyorum.

Geçiyorum. Fakat bu hoplamalar hasebile aklıma şu sorgu da takılıp kalmıştı ve el'an da kalmaktadır:

Bir aile çocuğu mazisiyle ve şeceresinin asaletiyle iftihar edebilir. Lâkin bugünkü durumu derbeder ve perişansa böbürlenmiye hakkı yoktur. Hattâ böyle bir onur duyuş hazırdaki vaziyetini büsbütün özürsüz bırakır, kendisini daha çok mahcup eder. Değil mi ki o mazisine rağmen bugünkü vaziyetin içersine düşmüştür.

Köylerimizin yüzde doksanı teessürle ve içimiz yanarak kabul etmek zorundayız ki çok iptidai bir hayatın ifadesidir.

Onlar gaz ışığının mevcudiyetinden haberli değillerdir.

Onlar güneşle kalkarlar, güneş batınca da yatarlar.

Yine onlar bir çanağa ellerini batırarak yemek yerler.

Tarih kitabı Orta çağ geri medeniyetini çerçevelerken şu misali de veriyor:

Bu çağda sokaklarda gece el lâmbasile dolaşırlardı.

Bu misalle o acı hakikatimizi mukayese etmek bile içimizi eziyor!.

Şunu da daima düşünmekten nefsimi alıkoyamamışımdır:

Bu memlekette dört türlü yol vardır. Asfalt, parke, Arnavut kaldırımı ve çamur yol.

İlâve edelim: Asfaltın kanalizasyonu da yoktur.

Demek ki asırlardanberi bir türlü ve bir türlü yol yapamamışız!..

***

Türke ancak şöyle seslenmek gerçektir ve yiğitliktir:

Bugünkü medeniyetin esasında senin payın var. Bu pay da yücedir. Geçmişteki bu kudretine rağmen hazırdaki halin seni mahcup etmelidir. Çok çalışmıya ve ileri gitmiye mecbursun. Daha dün denecek kadar kısa bir zaman evvel yanında ırgatlık edenler sana tependen bakabilecek vaziyete geldiler.

Çok çalış. Zira ancak bu suretledir ki çığ bir medenî gidişin arkasında hem geri kalarak göçmiyesin, hem de şanlı ve şerefli mazinden ötürü yüzün kızarmasın!..

***

Belki benim kalemim de güzel ve okşayıcı sözler bulabilir ve bunları da yine belki edebiyat satırlarının pâyesine ulaştırabilir!..

Fakat bu millete karşı nankörlük etmek istemiyorsak ancak ve ancak hakikati haykıralım ve yalnız onun gür, erkek sesiyle konuşalım..

Dr. Münib H. Ürgüblü

51
MİLLÎ KÜTÜPHANE
ANKARA

Dr. MUSTAFA HAKKI AKANSEL

Çınaraltının ilk sayılarındanberi en geniş bir vukuf ve tetebbüe dayanan yazılarını okuduğunuz Dr. Mustafa Hakkı Akansel, cilt ve zührevî hastalıklar mütehassısıdır. İhtisasını Fransada yaptıktan sonra Amerikaya gitmiş, orada bir müddet daha çalışmıştır. Ankarada muayenehanesini askerlik hizmetine çağrılınca kapattı. Ondan sonra da boş zamanını okumıya verdiği için İstanbulda yeni bir muayenehane açmıya vakit bulamadı. Dr. Mustafa Hakkı Akanselin iki büyük hususiyeti vardır: Birisi : Milletini sonsuz bir aşk ile seven idealist bir Türkçü oluşu. İkincisi: Günden güne artan tetkik ve tetebbü merakı. Akanselin bunların dışında kalan şeylerle hiç alâkası yoktur. Onun bütün hayatını okumak ve milletine faydalı olmak sevgisi dolduruyor.

Osmanlı Devleti Niçin Battı?

III.

(Sadrazam Tarhuncu Ahmet paşanın Hüzzamzadeye söylediği: (Padişaha hizmet etmek için herkesi aleyhime çevirdim. Düşünmedim ki, herkesi gücendirmek, kendi mahvimi hazırlamaktı). (10-324).

(Bir gün, Divanda, bütün işler görüldükten sonra, Mevkufatçı Kara Abdullah ellerini kaldırdı, söz istedi. Evvelâ İmamzadeyi methetti. Sadrazam sordu: — Neden böyle Anadolu kazaskerini methediyorsun? Abdullah şu cevabı verdi: — A benim devlû sultanım, kölelerimden biri hastalandı: ne ilâç, ne okuma kâr etmedi. En nihayet, bu hastalığa karşı Anadolu kazaskerinin bütün günahlarını imdadıma çağırdım. Hastalık derhal hastayı bırakıp kaçtı. Sadrazam: — Neden Rumeli kazaskeri aklına gelmedi? dedi. Kara Abdullah: — Onu, daha büyük hastalıklar, meselâ (Taun = veba) için saklıyorum, dedi). (1652), (10-348).

(1654 de İşpir paşa sadrazam oldu. Sadrazamlığa en az lâyık olan bir kimse idi). (10-352).

(Kızlarağası Mesut, budala bir sadrazamı kukla gibi oynatmak istediğinden, padişaha, sadaret mührünün, Suriye valisi Eğriboyun Mehmede gönderilmesini tavsiye etti). (10-385).

Hakikî devlet adamının ilk şartı: (Köprülü Mehmet (Arnavut), padişaha, sadrazamlığı kabul etmek için, evvelâ şu şartı koştu: Hiç bir tavsiyeye bakmadan, memurlukları ehline vermeme müsaade ederseniz sadrazamlığı kabul ederim). (11-5).

(Viyanaya gönderilen Türk sefirinin cehaleti: Viyana muhasarasını, yüz elli dört sene evvel olmuş iken, üç sene evvel olmuş sanıp sefaretnamesine öyle kaydetmişti). (1664) (11-225).

(1667 de, Rusya ile Lehistan arasındaki sulhten Osmanlı devleti kuşkulanmasın diye, Leh sefiri sadrazamı kaymakamına bir mektup gönderiyor. Kaymakam paşa, şu cevabı veriyor: (Allaha şükür, İslâmiyetin kuvveti o kadar fazladır ki, Ruslarla Lehlilerin ittifakı bizi katiyen ürkütmez. Osmanlı devletine karşı gelen yedi ve dokuz krallar, bizim sakalımızdan bir kıl bile kaparamadılar. Allaha ve peygamberine hamdolsun: Tarih, size, şimdi, onların taç ve tahtlarının hangi ellerde olduğunu söyliyecektir. Bizim devletimiz ezeldenberi böyle kudretlidir. Kuvveti de durmadan artmıştır. Allahın inayetile, kıyamete kadar da böyle olacaktır). (11-260).

İlâvem: Şahıslar gibi, devletler dahi, çalışmak, temiz ahlâk, sert seciye ile yükselirler, zevk ve sefa, ahlâksızlık, tembellik ile batarlar. Eğer, kaymakam paşa, bir parça düşünceli ve tarihi okumuş olsaydı, bunun farkına varırdı.

(1683 te, sadrazam Kara Mustafa, Viyana (Beç) üzerine yürümek istiyor. İhtiyar Budin (Budapeşte) valisi İbrahim: (Evvelâ, yolumuzun üzerindeki kaleleri alalım, gerilerimizi temin edelim, ondan sonra Beç üzerine varalım) diyor. Kara Mustafa, bu sözlere fena halde kızıyor. Viyana önünde muvaffak olamayınca, Budin valisini idam ettiriyor). (12 - 88).

(Leh kralı Sobiyeski, karısına yazdığı bir mektupta, Türklerin (ilâvem: pardon, Sobiyeski, onlar, artık eski Türkler değil: Gobino haklıdır), ihmalciliğini tebarüz ettiriyor). (12-112).

(Leh kralı, eline geçen sadrazamın çadırındaki ince lüks ve ihtişamı karısına mektupla tasvir ediyor). (12-117).

İlâvem: Yavuz, Mısırı zaptetmek için, Kölemen ordusiyle karşı karşıya gelince, Mısır ordusunun ihtişamına bakarak, içini çekmiş. Yanındaki vezir: (Padişahım, onlara gıpta etme, çünkü, altın, her vakit, demirin esiri olur) demişti. Nerede o eski Türkler, nerede 1684 ün (Osmanlılar) denilen dejenere olmuş ve çeşit çeşit ırklardan yapılmış garip halitası.

(Kara Mustafa, açgözlü, mağrur, beceriksiz idi. Viyana önünde. Kalenberg tepesinin arkasında olan biteni anlamak için, oraya bir keşif kolu bile göndermeyi akıl edememiş-

ti). (12-121). İlâvem: bunu Hammer söylüyor, unutmayın.

(Kara Mustafanın hareminde, bin beş yüz kadın ve yedi yüz harem ağası vardı). (12-136).

İlâvem: Bir erkek, bin beş yüz kadınla uğraşmak isteyince, onda akıl, fikir, irade kalır mı?

(Sadrazamla molla arasındaki konuşmada: Molla, ona şöyle dedi: (Bizim gibi ilim adamları, senin gibi bir uşağın ayağına çağrılırsa ahval böyle olur). (12-210).

(1687 de, Mohaç muharebesinde, sadrazamın çadırı Baviyera prensinin eline geçti: 14 kanatlı idi, her birinin içinde bir altın top asılı idi). (12-213).

(Devleti asıl uçuruma sürükliyen: Sadrazam Kara Mustafanın gurur ve küstahlığıdır). (12-239).

(Kızlarağası Yusuf, on altı sene müddet, Osmanlı devletini katî bir istibdat ile idare etti). (12-243).

(Terakkiye karşı duranlar, İspanya Araplarının ve İsrail kavminin âkıbetine uğrarlar: 1700 tarihlerine doğru, Osmanlı devleti bunu, nihayet anlamıştı, ve kanunlarda, ona göre değişiklikler yapmıya başladı). (13-3).

İlâvem: Asıl mühim olan kafaların değişmesidir. Kanunları istediğin kadar değiştir, hiç fayda vermez.

(Şeyhülislâm Feyzullah efendi, Daltaban Mustafayı sadrazam yaptırdı. Bu, vahşi bir Sırb idi, hiç okuyup yazması yoktu, zalim ve haşin idi). (1702), (13-76).

(Daltaban Mustafa bir rüya görüyor: dalkavuklar: paşamız gazi olacak, diyorlar. Budapeşteyi yeniden zaptetmek hülyasını kurmuş). (1703), (13-91).

(Yusuf paşa, Nogay taraflarında, üç ay, etmedik zulüm bırakmadı). (13-93).

(İtalyada Livourne kasabasından bir Hıristiyan, Râmi paşanın kafasına şu fikri sokmuştu: Türkiyede kumaş fabrikaları açmak). (1703). (13-102).

(Râmi paşanın ahlâk temizliği: Moldavya (Buğdan) prensi Brankovan, işini rüşvet ile gördüremiyeceğini anlayınca, devletin hazinesine beş yüz kese akça vermiye mecbur kaldı). (13-105).

(Baltacı Mehmet paşanın, entrikalar çevirmekte şeytanî bir zekâsı vardı, fakat, idare kabiliyeti pek azdı). (13-127).

(Köprülü Numan sadrazam oldu: (1710), kendisi çok iyi ve âdil idi, fakat, dostları açgözlü idiler). (13-219).

(Ocakof ve Babadağı kumandan Yusuf paşa, hudutları yirmi sene başarı ile korudu. Bender kalesini tamir etti. Azlolundu, Kızılburnu zindanına atıldı, ve malları müsadere olundu). (13-232).

İlâvem: Bu hareket, idaresizliğin en kötü şeklidir: devlete sadakatle hizmet etmek istiyenleri yeise düşürür, çünkü, insanlar da, nihayet, insandır. Tevekkeli: (İstikamet, mahzı cinnettir bu mülkü devlete) denmemiş.

(İsveç kralı on ikinci Şarl, Baltacının Deli Petroyu salıvermesinden çok elem duydu. Hıncından, Baltacının kürkünü mahmuzlarile yırttı. (Neden, esir edip İstanbula yollamadın?) dedi. Baltacı şu cevabı verdi: (Sonra, Rusya devleti kralsız nasıl idare olunur?). (1710), (13-242).

(Yeni sadrazam Yusuf (Gürcü) un hırs ve tamaı kabardı. Ertesi sene, Rusya ile sulhu yeniden imzaladı. (16 nisan 1712), (13-245).

(Kırım mirzalarından ikisi, şu mânada bir rapor yolladılar: (Rusya Çarı, imzaladığı muahedeleri ciddî telâkki etmekten çok uzaktır). (13-245).

— Bitmedi —

53

BU HARBİN CİLVELERİNDEN

14 yaşında kahraman

Yukarıda resmini gördüğünüz 14 yaşındaki çocuğu tabanca ile oynıyan bir yaramaz sanmayın. O, Yugoslavya dağlarında Almanlara karşı iki sene çete harbi yapan ve dört defa yaralanan yaman bir askerdir. Titonun sekizinci Dalmaçya ordusundan. İsmi: FARO. Yugoslavyalı. Aldığı yaralardan birinin izi yanağında görünüyor. Sağ omuzunun üstünde de bir kurşun yarası var. Bir tane de arkasında büyük bir obüs yarası: Karnında da havan toplarının yara izleri.

Faroyla İMAGES mecmuası muharriri konuşuyor. Ona yaralarını soruyor:

— Bunlar bir şey değil, diyor. Bizim aramızda kolsuz, bacaksız; körler de var.

İlkönce askerlige haberci olarak girmiş. Bir ordudan öbürüne haber götürüyormuş. Sonra Almanlardan silâh ve cephane çalmıya koyulmuş. Bir defa yakalanıp hapishaneye konmuş. Bu, ona bir ders olur, diye düşünmüşler. Fakta o; fırsat bulunca tekrar işe başlamış.

Küçük Faro, şimdi mektebinde derslerine çalışıyor mu, çalışmıyor mu; İMAGES muharriri bunun için bir şey söylemiyor. Fakat o yaman bir harb nesli çocuğudur. Yarınki dünyayı idare edecek harb neslinin çocuğu. Bugün böyle çekirdekten yetişen bir neslin dünyayı ebedî sulha kavuşturacağını ummak biraz fazla hayale kapılmak olur

Faronun askerce bir selâmı. Sol yanağının üzerinde harbde aldığı yaranın izi görünmektedir.

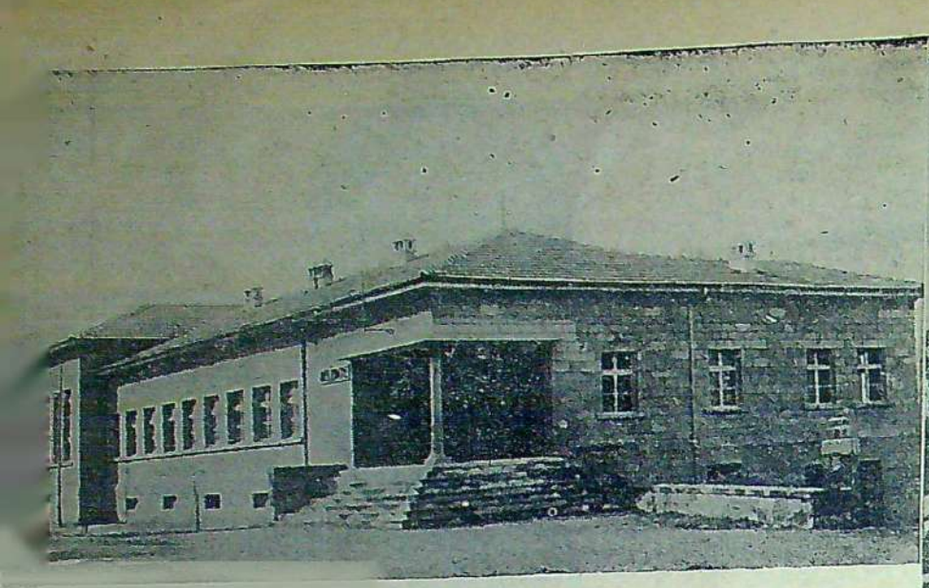

1942 de açılma töreni yapılan Nevşehir Belediye dairesi

ÇOK GÜZEL ve MAMUR BİR ŞEHİR

NEVŞEHİR

Rıza YALGIN

Doğusu Ürgüp, Batısı Aksaray, Kuzeyi Avanos ve Güneyi Arapsun ile çevrilmiş «Nevşehir» Orta Anadolunun — mübalâğa değil — hakiki bir incisi gibidir.

Bugün, yerden çıkar çıkmaz birkaç gün içinde; Edirne peyniri gibi yontulmıya pek elverişli taşı ve kireç yerine alçı ihsan eden toprağın-

Bütün malzemeleri İstanbulda hazırlanan Fatma sultan ve İbrahim paşanın ebedi hatıralarını taşıyan Paşa camii

dermek suretile yurduna ne kadar büyük bir aşkla bağlı olduğunu göstermiştir (*).

Sonra Fatma sultanla yavaş yavaş doğduğu yere (Muşkaraya) dönerek: İmaret, hamam, medrese, kütüphane ve sonunda, o gününün en güzel mimarî tiplerinden birinin örneği olan bir cami yaptırmak suretile Nevşehiri Ürgübe üst gelecek derecede büyütmüş ve kadılık merkezinin Ürgüpten Nevşehire çevrilmesine hizmet ederken Anadolu ortasında devlete büyük bir şehir de hediye etmiye muvaffak olmuştur.

(*) Oku Ahkâm defteri: No. 13, S. 146

İbrahim paşa mahallesinden bir görünüş

Bütün Anadoluda doğan Osmanlı paşaları İbrahim paşa gibi hareket etmiş olsaydılar; bütün aziz yurdumuz kimbilir Nevşehir gibi mamur ve şen kaç yüz kasabayı sıcak koynuna almakla bahtiyar olurdu.

Tarihin ilk devirlerinde Kabadokya adını alan bu muhitin etrafı, Türkler tarafından işgal edildikten sonra Nevşehir ve Ürgüp mıntakası-

yetişen madenlerin birleşmelerile apılmış ve sıvanmış şirin Nevşehir; brahim paşanın doğduğu bu belde; crî: 1133 tarihine kadar Muşkara dını taşıyan mini mini bir köyceğiz-

Lâle devrinin; şiir ve güzel sanatların büyük hâmisi İbrahim paşa, vezirazam olur olmaz evvelâ köyünün ismini olan Ürgübe; on çeşme yaptırve bu çeşmelerin kitabelerini İstanbulda hazırlatarak develerle gön-

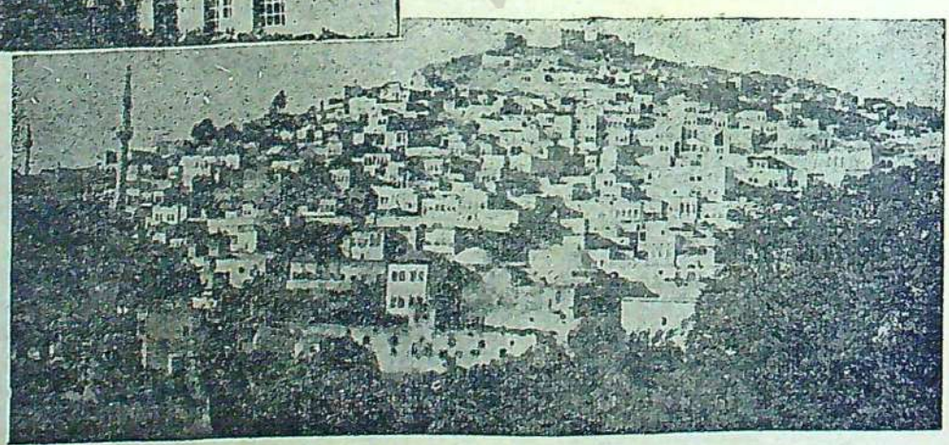

Binaları kesme taştan, iç ve dış sıvaları alçı olan Nevşehirin kendisi ve kalesi

nı Bekdik ve Boynuincili oymakları yaylak ve kışlak edinmiş ve nihayet bir Türkmen yavrusu olan İbrahim paşa; aşiretinden ayrılarak İstanbula; Türkün ezelden ruhunda yaşıyan güzelliğe bağlılık hislerini dünyanın en güzel şehri olan İstanbula karıştırmıştır desek hata etmiş olur muyuz?.. Nevşehirli İbrahim paşanın babası Bekdik, anası Boynuinceli oymağındandır. Hattâ bugün Muşkarada (Nevşehirde) en büyük mahallenin adı bile hâlâ Bekdikdir. Ah, keşke bu şehirde bir de Boynu inceli mahallesi olsaydı.

Bugün Özü (deresinin) Kadırak (şık indifaı yerine kullanılan bir kelimedir) en güzel üzümleri yetiştiren bağları; boya ağacı (cehri) maalesef bugün istifadesinden mahrum olmakla beraber böyle nadide bir ağacı koynunda servet olarak saklıyan Nevşehir; aynı zamanda âbideleri ve kitabeleri ile de etrafındaki komşu kasabalara meydan okuyacak kadar zengindir.

Nevşehirin bir bânisi de (Asın Vehbiden daha çok) «Nedim» dir. Bu muhit için Nedim tahminen 25 ten fazla şiir yazmış ve bütün bu şiirler itina ile mermerlere işlenerek Nevşehire gönderilmiş ve Nedimi şehrin kuruluş tarihinin içine katmıştır.

Şair Nedim, Ürgüp çeşme kitabelerinden başka Nevşehirin hamam, kütüphane ve camileri ile imaretine de muhtelif şiirler yazmıştır.

Bugün için şehrin bol bol ihtiyacına cevap veren İbrahim paşanın suyu, şehrin beş altı kilometre Garbından çıkarılmış ve güzel toprak künklerle şehre tevzi edilmiş olan Nevşehirin içme suyunu da çok övmek gerektir.

Bilhassa çok kurak olan arazi ve dağlar arasından kıvrılarak şehrin Doğu kıyısından geçen ve öz adını alan çay; Nevşehirin gerdanına takılmış yeşil bir pantantif kadar kıymetlidir. Eğer bu derecik olmamış olsaydı tahmin ederim ki; evvelâ Muşkara ve sonra da Nevşehir hiç bir vakit olamazdı.

Kahraman Nevşehir halkı, ekmeğini taştan çıkaracak kadar da çalışkandır.

Tabiatin herşeyi kıskandığı bu mıntıkada mütemadî bir çalışma sayesinde ve sırtlarında taprak bile taşımak suretile; Nevşehirlilerin vücuda getirdikleri bağlar, bahçeler, sebzelikler görülecek ve alabildiğine methedilecek varlıklardandır. Şevtan minarelerile çevrilmiş ve yanar dağ küllerinin mahsullerile yuğrulmuş bu muhitte; buğday ve arpa gibi biterler bir karıştan fazla büyüyemezler, onun için Nevşehirde orak çağına «yolma çağı» denir.

Bu çalışkan halk; kazançlarını koruyacak bağlarını bile; besledikleri milyonlarca güvercinlere borçludurlar. Onun için; güvercinliklerden toplanan güvercin gübresi bu memlekette, buğday fiyatı ile daima at başı beraber satılır.

Halk; yaz günleri; bağ ve bahçelerden başka içmelere ve nihayet kasabanın etrafına dizilmiş; Çubuklu, Hafli, Kavacık, Söğütlük, Çobuz, Eğriceviz, Uyurlu, Cevizlioğlu Narköyünün Havuzbaşı mesirelerinden de azamî istifade etmesini ve şu fanî dünyada zevkle yaşamasını pek iyi bilir. Ancak halkın sıhhî kanalizasyona şiddetle ihtiyacı olduğunu hiç unutmamak ve bunun yapılmasını, gayyur Belediye reisi Şükrü Süerden beklemek lâzımdır.

Rıza YALGIN

BAKI ÇEŞNİSİ

Neler, Neler Oldu?

— Rüya mesirelerinde —

[Üstat Fazıl Ahmedin evvelce intişar eden bu güzel manzumesinde mânayı bozabilecek bazı tertip yanlışlıkları kaldığından itizar ederek tekrar neşrediyoruz].

Şarabın şûlesinden ruyu yarın lem'adar dolu
Serapa pembe goncayken serâpa lâlezar oldu

Kalıp binutku - mesti sustular dallarda bülbüller
Fakat güller coşup aşkiyle âteşten hezar oldu

Riyazı - vasfü tekriminde dildarın bugün artık
Gazeller yazdı sünbüller sabâlar bestekâr oldu

Anın çeşmi - gazalinden şu an ilham alan kalbe
Sabâdan geldi hüthütler ve âhûlar şikâr oldu

Yegâhından; dügâhından; segâhından şu tanburun
Birer fevvarei - elhan taşıp her telde zar oldu

Kemanın nalesinden; neylerin sûzü enîninden;
Onun hakkında bin feryadı - hasret nevhabar oldu

Fakat Rabbim ne nimettir; nasıl ihsanı tali'dir
Ki hep derdiyle yandım ben; hayatım târumar oldu

Evet derdiyle yandım ben fakat bir gün remadımdan
Güneşler doğdu; yazlar coştu; rahmetler nisar oldu

Onun namile her nazmım varıp tâ gûşu - âsâra
Zekâdan bir mücevher; duygudan bir bergüzar oldu

Görüp teşrifini gülzara hayran oldu zambaklar
Durup yollarda nergisler rehini - intizar oldu

Delirmiş dalgalar uslandı; sahillerde; tayfunlar
Nesim âmizi - hülya bir muattar rûzgâr oldu

Sesinden meşk alan bir çok güvercin; kumru dem çekti
Bütün şebnemli yapraklarda kuşlar bikarar oldu

Zemin zümrütleşip bir çok yeşil seccadeler yaydı
Sema yakutlaşıp yer yer bulutlar gülizar oldu

Cihanın her yanından sevgiler nakletti ırmaklar
Sular aksi hayalile çiçekten pürnigâr oldu

Anın vadii - vasfından akan enharı — eş'ârım
Uyup âhengi kalbe nağmeden bir cûybar oldu

Rivayetler; hikâyetler; siayetler, şikâyetler
Geçer geçmez huzurundan tamamen şermsar oldu

Derağûş eyleyince sertaser endamını derya
Bütün âyineler kıskandı pürjengü gubar oldu

Teni - uryanı yarın yasemen saçtıkça kumsalda
Denizden servi - simin tuttu mecburu — firar oldu

Semadan musikiler yağdı; yerden neşe fışkırdı
Bütün fıskıyeler raksetti; kânunlar bahar oldu

Köpürmüş çağlayanlar koştu istikbali cananı
Akan yaşlar birer şellâlei - şevkü mesar oldu

Nasıl saklar senin esrarını Fazıl şu destanlar
Sükûtundan dahi bin ahı - hicran aşikâr oldu.

Fazıl Ahmet AYKAÇ

MİLLİYETÇİ MERCİLER

BAHAR VE ÇİÇEKLER

Zeki Faik İZER

Sağdan: 1 — Çiçek sergisi. 2 — Lâle esinde. 3 — Çiçek pazarında. 4 — Kırıntemler: 5 — Çiçek satışı: 6 — kararsızlık.

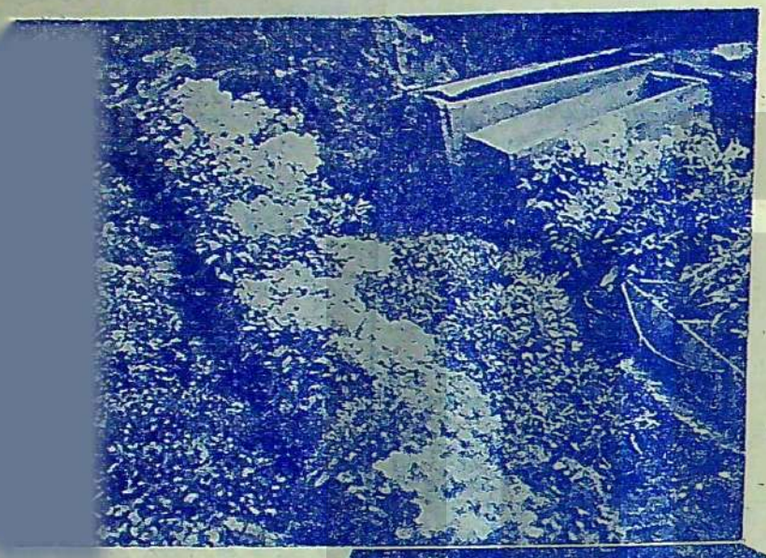

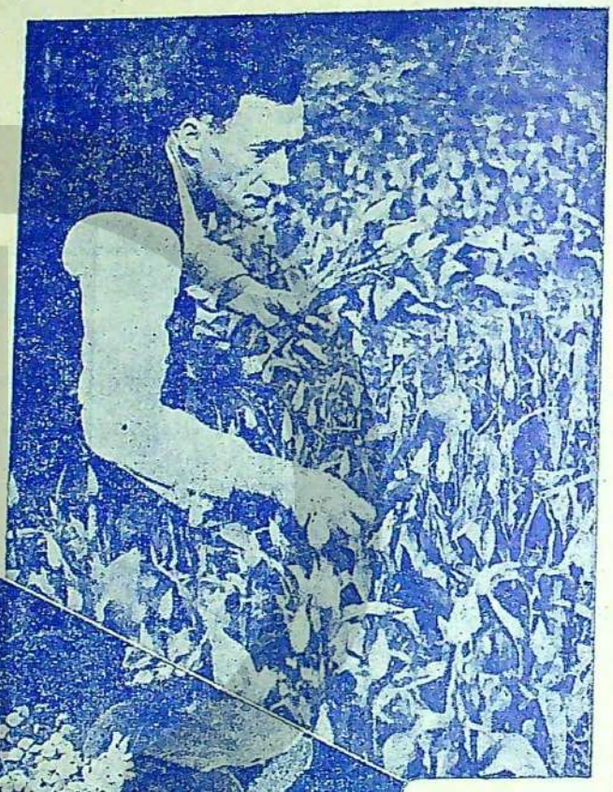

İKİ BEDESTEN

Zafer ARIKBAĞ

— 39 lira.. Satıyorum... Yok mu?...

Köşeden bir ses:

— 39,5.

— 39,5 lira.. Yok mu?.. Sahibinin rızasile satıyorum.. satıyorum.. saaat... tım.

Ve bunu tamamlıyan bir zil sesi:

— Çınn...

***

İstanbulun meşhur mezat yeri olan «Sandal bedesteni» ndeyim. Ortalıkta muhtelif cins eşyalar.. Kimi hayat güreşinde sırtı yere gelenlerin, geridekilere bıraktığı miras artıkları. Kimi, geçinme ringinde rakıvt olanların ellerinden çıkarmak zorunda kaldıkları şeyler.. Hepsi, mukadderatına boyun eğmiş bir insan teslimiyetile, paraya çevrilmek için sıralarını bekliyorlar.. Satanların bazısı mahzun, bazısı mesut.. İşte yaşlı bir hanım..Eski tarz bir oda takımının başında durmuş.. Gözlerinde iki damla yaş.. Bakışlarında alışılmış şeylerden ayrılmanın donuk ıstırabı parlıyor.. Kimblir ne düşünüyor.. Bu, artık eskimiş sandalye ve koltukların üzerinde geçirdiği bütün bir ömrünü mü?.. Yoksa.. şu koltukta her akşam yorgunluk kahvesini içen ve bugün bir hayalden ibaret olan kocasını mı?..

İşte.. Genç bir adam.. Satışın getirdiği paraları ikinci defadır ki sayıyor. Dudaklarında mesut bir gülüş.. Gözlerinde taşkın bir sevinç... Belki de bir miras dolayısile eline geçen bu paraları nerede ve nasıl harcıyacağını geçiriyor aklından..

Aynalar.. Dikiş makineleri.. Konsollar.. Hepsinin üzerinde yılların biriktirdiği hâtıra tozlarının uçuştuğunu farkediyorum.. Meselâ bu aynada kaç yüz kendini seyretti.. Şu konsolun gözlerinde naftalin kokulu kaç cins çamaşır koyun koyuna yattı kimbilir.. Şair ne güzel söylüyor:

Alıcılar beğenip sevinçle ayırırken;
Gidenin bıraktığı hayatın artığını.
Herşeyin üzerinde sezerim diken; diken;
Artta kalan gözlerin hasetle baktığını..:

Bedestenin holünde yürüyorum.. Bir taraftan sanatkâr ellerin dokuduğu renk renk Isparta, Simav, Gördes ve Acem halıları.. Bir nakış sergisi meydana getirmişler.. İlerdeki camekânda tek taşlı pırlanta bir yüzük.. Gelip, geçenlere şuh bir edâ ile göz kırpıyor. Dış kapıdan çıkarken müzayede memurunun sesi kulaklarıma kadar geliyor:

— İki adet İsfahan.. Üç yerinden güve yemiş.. Konulan fiat 450, 400 lira.. efendim.. 410 lira.. satıyorum.. 415 lira...

***

Tek kanadı açılan, yarıya kadar camlı, bir kapı.. Açılan tek kanaddaki camın üstüne tebeşirle «İtiniz.. diye yazmışlar.. Burası «Cevahir bedesteni» dir. Öbür taraftaki gürültü yerini burada sükûta bırakmış.. Satıcılar ve alıcılar bu derin sessizliği bozmamak için pazarlıklarını fısıldaşarak yapıyorlar.

Bambaşka bir âlemde gibiyim..

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

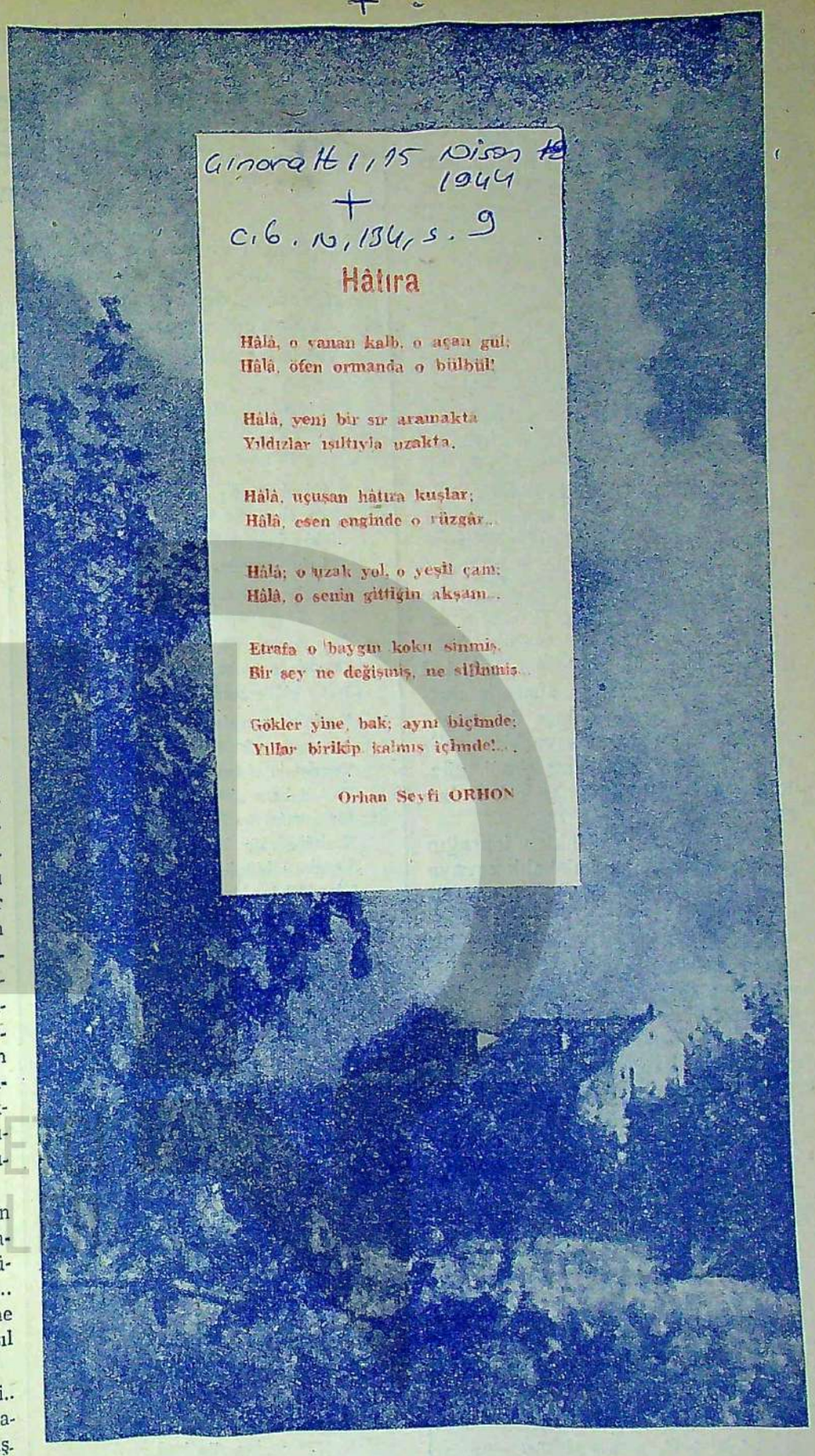

Ginora H 1, 15 Nisan 1944
C.6. N, 134, s. 9

Hâtıra

Hâlâ, o vanan kalb, o açan gül;
Hâlâ, öfen ormanda o bülbül!

Hâlâ, yeni bir sır aramakta
Yıldızlar ışıltıyla uzakta.

Hâlâ, uçuşan hâtıra kuşlar;
Hâlâ, esen enginde o rüzgâr..

Hâlâ; o uzak yol, o yeşil çam;
Hâlâ, o senin gittiğin akşam..

Etrafa o baygın koku sinmiş.
Bir şey ne değişmiş, ne silinmiş..

Gökler yine, bak; aynı biçimde;
Yıllar birikip kalmış içimde!...

Orhan Seyfi ORHON

alardan.. yalnız hâtıralardan
bir âlemde.. Burada herşey
n bizden bir parça.. Herşey bi-
lüyor.. bizi anlatıyor. Değişen
izin kadro harici ettiği, evle-
n dışına çıkardığı herşey bura-
.. Dedelerimizin bütün ailece
na bağdaş kurup yemek yediği
siniler.. El yıkadıkları.. abdest
ı ince boyunlu ibrikler ve de-
taslar.. Sedef kakmalı lâmba
arı.. rahleler.. Tek ve çok kol-
danlar.. Bütün bunların, orda
ığı katıksız Türk havasını ci-
rime doldurabilmek için derin,
nefes alarak ilerliyorum.. Bir
üstünde, yan yana dizilmiş be-
var.. Babalarımızın içinde bü-
oymalı ceviz beşikler..
Dükkânında Türk kızlarının göz
ve emeği mahsulü olan, işleme-
çevreler.. Türk ustalarının
ve şekil verdikleri vazolar, ta-
testiler bulunan ihtiyar anla-

— Her gün bunlardan bol, bol
alıyoruz.. Fakat alışveriş dur-
Harb en fazla bize dokundu..
ya.. eskiden seyyahlar geli-
işler iyiydi.. ama şimdi, güç-
geçiniyoruz. Satan çok.. alan

Bir kısım yersizlikten toprağın
konmuş bu kalabalık eşyaya
ihtiyara hak veriyor ve yü-
m.
İşte bir silâhçı dükkânı.. Küçük
tabancalar yanında, büyük
lı tüfekler. Üst tarafta, ke-
tahtaları üstüne asılmış, kimi
kimi düz, boy, boy kılıçlar..
bilir diyorum kendi kendime ..
kabzasını hangi yiğit el-
Hangi demir bilekler
meydanlarında düşman kallesi
için savurdu bu kılıçları..
r, kimbilir kaç damarın kı-
ile sulandı..
Birden eski harbleri düşünüyo-
Eğri kılıçlarla yapılan ve bu-
ne nazaran çok daha asilâne..
ha merdane olan eski harbleri..
ç asrın üstünden aşan, Köroğ-
erkek sesi medeniyetin ense
şaklıyor:
ek icat oldu.. Mertlik bozuldu;
ri kılıç kında paslanmalıdır..
ldığım bu düşüncelerden be-
bir saatin kuşu uyandırıyor:
Guguk.. guguk.. guguk...

***

irdiğim kapıdan dışarı çıkar-
htiyar satıcının sözlerini hatır-
: «Her gün bunlardan bol,
ın alıyoruz».. İçimde bir üzün-
lenirken kendi kendime mı-
orum:
alarımıza ne kadar az bağlıyız..»

Zafer ARIKBAĞ

Ali Canib YÖNTEM

Nabi

IV.

Nâbinin divanından başka bir-kaç eseri daha vardır. Bunlardan biri Hayr-âbad'ıdır. Mevzuun esasını, İranın meşhur mutasavvıf şairi Şeyh Attar'dan alarak ilâvelerle bu eseri maydana koymuştur. Kendisinden sonra yetişen meşhur Şeyh Galib, Nâbinin bu eserini Hüsn ü Aşk mukaddemesinde şöyle tenkid eder:

Gâhî okunurdu Hayr'abad
Nâbi olunurdu hayrile yâd
Hakka ki acîb bir eserdir
Erbabı yanında muteberdir
Hengâm-ı hiremde söylemiştir
Pîr olduğu demde söylemiştir
Ol nazmın edüp bir ehl-i mânâ
Medhinde mubalâgayla ıtrâ
Bezm ehli seraser etti ikrar
Bu kavli muvafakatle tekrar
Bir gayrete erdi kim meali
Tanzirinin olmaz ihtimali
Ol rıtl bana giran göründü
Bir suret-i imtihan göründü
Tarizâne edüp hitabı
Verdim o hüruha bu cevabı
Kim Nâbi'ye hiç düşer mi evfak
Şeyhin sözüne kelâm katmak (*)
Ey kıssadan olmıyan haberdar
Nâkıs mı bıraktı Şeyh Attar
İşte o kadardır ol hikâyet
Bakıysi düruğ-ı binihayet
Manzume-i farisî-veş ebyat
Bilcümle tetabu-i izâfât
İnşaya verir eğerçi sûret
Türkî söz içinde ayni siklet
Az olsa eğer değildi mâni,
Derdik ana belki de sanayi
.....
Hem bir de bu kim o pîr-i fânî
Almış niçe türlü nâm u şanı
Beş dane şehenşeh-i melekzad
Tab'ına keremle etmiş imdad
.....
Böyleyken edüp yine tekâsül
Kılmış niçe mâniden tegafül
.....
Mebnay-ı binay-ı Hayr'abad
Bir hayrsızın kemalin irad
Elhak çalub alma kıssadır ol
Hırsızlara hayli hissedir ol
Pîrane tekellüf etmiş elhak
Vermiş hele kâr-ı düzde revnak
.....
Merd ana denür ki açа nev rah
Erbab-ı vükûf-ı ede agâh...

İşte Şeyh Galip, Nâbinin Hayrabad'ını bu sebeplerle beğenmiyerek kendisi Hüsn ü Aşk'ı yazmıştır.

(*) Şeyh Attar'ın sözüne!

Ziya paşa Harabat mukaddimesinde Nâbiden bahsederken bu noktaya da dokunarak şunları söyler:

Amma ki denürse Hayr'abad
Hayriyye ile denür mü hemzad
Ben de ederim bu kavli teslim
Hemhal olamaz ücâca Tensim (1)
Hayriyye kemali anda galib
Haklı görünür biraz da Galib
Zâfın görüp anda, şir-i nazmın
Sürmüş üzerine pîr-i nazmın
Ol şevkile Hüsn ü Aşk'ı yapmış
Elhak dede can külâhı kapmış...

Nâbi, daha önce Hayriyeyi yazmıştır: 1701. Hayriye, Ebülhayr'e hitaben kaleme alınmış manzum bir nasihatnamedir. Edebî kıymeti yüksek değildir. Fakat, devrinin örf ve ahlâkını tasvir etmesi itibarile sosyolojik ve tarihî bakımdan mühimdir. Sünbulzade Vehbinin Hayriyeyi takliden yazdığı Lûtfiye de aynı vaziyette bir eserdir. Ziya paşanın:

Nâbi de bu yolda pehlevandır
Hayriyye'si fazlına nişandır
Ol hüsn-i edâ o küsn-i tâbir
Eyler işiden kulağı teshir

deyişinde mübalâğa varsa da:

Sanat ile eylemiştir ol pîr
Asrındaki hâl-i mülk-ü tasvir
Zulm-i vüzerâyı söylemiştir
Hâl-i fükarayı söylemiştir...

hükmü doğrudur. Ben şahsan, örf ve âdeti göstermeleri noktasından Lûtfiye'yi Hayriye'ye üstün bulurum.

Makalemizin tâ başında bahsettiğimiz Tuhfet-ül Haremeyn, 1678 de Müsahip Mustafa paşanın himmeti ve hükümdarın idaresiyle mükerremen hacca nasıl gittiğini anlatır mensur bir eser olduğu gibi Zeyl-i Siyer-i Veysi'si de On yedinci asrın meşhur münşisi Alaşehirli Veysinin bu namdaki eserinin ikmalinden ibarettir ki kendi el yazısiyle olan müsveddesi Hâlet efendi kütüphanesinde bulunmaktadır. Bir eseri de Kamançanın Dördüncü Sultan Mehmet devrinde, yani 1672 yılında fethine dair kaleme aldığı manzum ve mensur Gazanamesidir.

Edebiyat tarihine dair bazı eserlerde Nâbinin kalem mahsulü olarak bir de Tuhfei-dilkeşten bahsedilir. Nâbinin asrına ait hiç bir kaynak şairin böyle bir eserinden bahsetmez. Vâkıa (Tuhfe-i Dilkeş-i Nâbi)

(Devamı 15 inci sahifede)

(1) Ücac: Arapça acı su.

Ginaralti, sayı 34
cilt 6, 15 Nisan 1964

NEYZEN EMİN DEDE

Hakkı Süha GEZGİN

Makine ile kesilmiş kısa, sert kumral saçlar altında geniş bir alın. Perişan kaşlar, dalgın, düşünce dolu mavi gözler. Fikretin Nedim'i tasvir ederken söylediği tarzda, hafif bir çiçek serpintisi ile örselenmiş pembe bir ten. Kuvvetli bir çene çizgisi, bembeyaz ve sımsıkı dişler. Dokunulmamış bir bıyık ve ince ince gülümsiyen dolgun dudaklar.

Boyu ortadır. Enli omuzları ve bir kalkan gibi kabarık göğsünde, «ney» den geçince ateş ve fettan olan, coşkun bir hava dalgası vardır.

Ancak güzel bir şey söylemek, değerli bir şey öğretmek için konuşur. Boş lâftan hoşlanmaz. Verimsiz geçen dakikalara acır.

Onu bir cuma günü, Galata mevlevihanesinde tanıdım. Damat Ahmet Zülkefil paşa, benim (ney) e merakımı rahmetli «Şadi» den işitmiş ve Emin dededen ders almama delâlet edeceğini vadetmişti.

«Âyin» den sonra, hücresine gittik.

Kabulüne bir himmet, bir lûtuf ağırlığı vermeden:

— Salıları evdeyim, gelin!

Dedi.

Belâya bakın ki, o günlerde benim elimi kedi ısırmıştı. Birkaç haftadan önce de sargılar çözülmiyecek ve ben parmaklarımı kullanamıyacaktım.

Ne ise, o salı, Tophane yokuşunu, koltuğumda «ney» le tırmandım. Üstadın evini buldum. Bu, eski konakları andıran büyük bir bina idi. Kocaman bir kapıdan kocaman bir taşlığa giriliyordu. Taşlıkta bir terlik taburu dizilmişti.

Beni bir deniz subayı karşıladı. Odaya girdik; elini öpmek istedim. Vermedi. İçerisi hayli kalabalıktı. Meşhur ses üstatlarından Tophaneli Sadık bey de orada idi. Köşede gözleri mavi şimşekli sarı sakallı, herkesten daha yüksek sesle konuşan keyifli keyifli gülen bir zat vardı. Bu üstadın ağabeysi olan yüksek hattat meşhur Ömer Vasfi efendi idi.

Bir nefeste muhite ısınmıştım. Senelerce sonra, şimdi kendimi yoklayınca, bu iç sıcaklığının, her gün, biraz daha arttığını duyuyorum.

O çatıların altında ne «ilâhî taksim» lerin nağmeden şahapları uçmuş, ne üstatlar dinlemiş, ne vecdli demlere ermiştik!..

Emin dededе feyiz, bir çağlayandır. İlminin, sanatının nurunu bulutsuz bir güneş cömertliğile verir. Hem de karşılık olarak bir teşekkür bile kabul etmeden verir. Onun için bu himmet, bir «sünnet-i Mevlâna» dır. İstanbulun dört köşesinden, hattâ bazan uzak yerlerden istidatlar, nağme âşıkları gelirler. O «âsitan» ın mihmanı olurlar. Kapı, herkese açıktır. Oradan kimse çevrilmez.

Bilirsiniz ki «ney» başka sazlara benzemez, sesini vermek için, önce âşıkının sabrını, takatını dener. Günlerce baş pâreden verilen nefes, perdelerden hava halinde çıkar. Bu nefeslerin ses, perde, nağme olması meseledir.

Üstat, ince mevlevî terbiyesi, «çile» sabrı, ermişlerin tahammüliyle bu kulak kamaştıran berbat ıslıkları dinler. Nasıl üfleneceğini anlatır ve kimsenin şevkini kırmaz. Dahası var, notalarımızı da yazar, terennüm eder; beraber üfler.

Neyzen Emin dede, vecd içinde neyini üflüyor.

Ben, makamları ayıracak bir hale geldikten sonra, onun sanatkârlığındaki kudreti sezdim. Dikkat ediniz, anladım değil, sezdim diyorum. Çünkü onda ufuk gibi bir hal vardır. Siz yükseldikçe, o genişler. Tıpkı Fuzulî divanı gibi.

Bazan ders arasında coşar. Neyini bağrına basar; birdenbire ilhamının saltanatlı enginlerine açılır. O zaman bir rüya âlemine girmiş gibi olursunuz. Gözlerinizin önünde lâv çağlayanları uğuldıyarak akar, ormanlar inler, yakut kanadlı ankalar uçar, nurdan oklarla göğsünüz delik deşik olur.

Derin derin ürperen kaba güzel, «safi» ler dolgun, fakat üstadın «tiz» leri bir hârikadır.

Neyin içinde nefesi sanki erimiş ateş haline gelir ve perdelerden renkli kıvılcımlar saçar.

Tanburî Cemil ona bir gün:

— Gel seninle Mısıra gidelim. Orada altı ay kalırsak, ömrümüzün sonuna kadar rahat yaşıyacak dünyalık kazanırsınız... demişti.

Ama, Emin dedenin dünyalıkla ne alâkası olabilir ki... Onun bestekârlık tarafı da zengindir. Eserleri elden ele bir hazine gibi dolaşır.

Beni mutribe çıkardığı gün, onun son eseri «Dilkeşide» peşrevini çalmıştık. O «âyin» lerin «plâk» larda ebedîleştirilmemesi musikimizin ne büyük bir talihsizliğidir.

Üstat, şimdi hastadır. Fakat yatağının etrafında yine hayran bir cemaat halkalanıyor. Ona yakın bir şifa diler ve mübarek himmetinden daha çok şeyler bekleriz.

Hakkı Süha GEZGİN

Neyzen Emin dede, hasta döşeğinde, nota yazmakla meşgul

MİLLİ KÜTÜPHANE
ANKARA
59

Adnan GİZ

EN KISA Sadaretler

SADARET DEĞİL REZALET — AHMET VEFİK PAŞA REKORU ÜÇ GÜNE İNDİRİYOR — DÖRT SAATİN MEŞHUR HİKÂYESİ

Abdülâzizin kabalığından, israfından bizar olmakla beraber ona on beş sene hizmet eden Tanzimat ricali Abdülhamitle beş yıl bile geçinemediler. Tanzimattan sonra Reşit ve Âli paşalar gibi gerçekten muhterem ve muktedir devlet adamları, sadareti kölelik ve lâlalık zilletinden kurtarmıya çalışarak ellerinden geldiği kadar Babıâliye nüfuz ve haysiyet kazandırmışlardı. Onlara daima muhtaç olan Abdüldâziz bütün taşkın hareketlerine rağmen bu nüfuzu kıramadı. Müstebitliğin en ince bilgilerine sahip olan Abdülhamit ise tahta geçtikten sonra o eski kodamanları bir müddet denemiş, sonra hepsini bir tarafa atarak gerek Babıâlinin, gerek yüksek kumanda heyetinin bütün nüfuzunu tekrar saraya almıya muvaffak olmuştur.

Genç müstebit, Suavi vakasında Başvekil Sadık paşanın azli üzerine bu karışık devirde yine eski şöhretlerden birini iş başına getirmek lüzumunu duymuştu. Mütercim Rüştü paşaya haber gönderdi. İki padişahın hal'inde sadrazam bulunan bu ihtiyar veziri hiç sevmemekle beraber onun halk arasındaki şöhretile, tecrübesinden istifade etmek istiyordu. Son sadaretinde Abdülhamidin elinden çekmediği kalmıyan Mütercim bu teklifi reddetti. Fakat kurnaz padişah:

« — Kendisi devletin babası mesabesindedir. Umumun emniyetine mazhardır. Böyle buhranlı bir zamanda millet ailesini pederane sahabetinden bırakmak doğru olur mu?» tarzında tatlı, okşayıcı sözlerle ihtiyar veziri avlamıya muvaffak oldu. Rüştü paşanın beşinci ve son sadareti ancak yedi gün sürmüştür. Kıbrısın İngiltereye terki meselesinde padişahla aralarında bir fikir ihtilâfı çıkmış, mabeyinde yapılan bir içtimada fikirlerinden vazgeçmiyen ihtiyar vezir padişaha karşı ağır sözler söylemişti. Kıbrısın İngiltereye terkine ait mazbatanın Nazırlar heyeti tarafından imzasını müteakip mühr-ü hümayun Mütercimden alındı. Genç müstebit bu darbesile halka karşı yine mahirane bir oyun oynuyor ve Kıbrısı vermek suçunu güya Mütercime yüklüyordu. Rüştü paşa o içtimadan sonra mahzun ve boynu bükük teneffüs odasına geçerken : « — Bizimki bu sefer sadaret değil, rezalet oldu!» demişti.

Ahmet Vefik paşa

Mütercim Rüştü paşa

***

Beş sene sonra Ahmet Vefik paşa Mütercimin rekorunu üç güne indirerek herkesi hayretler içinde bıraktı. Ziya Gökalp merhumun Süleyman paşa ile beraber Türkçülüğün ilk mübeşşiri olarak andığı Ahmet Vefik paşa zamanına göre gerçekten pek yeni, pek orijinal düşünceler taşımasına rağmen siyasî sahada şiddetli bir hükûmet sistemini müdafaa ederek bütün liberal cereyanlara topyekûn düşman bulunuyordu. Devrinin adamlarını pek iyi tanıyan ve onları tam yerinde kullanmak hünerini gösteren Abdülhamit, Ahmet Vefik paşanın bu hassalarını gözönünde tutarak liberal cereyanların baş gösterdiği bir devirde onu iş başına getirmiş ve ilk Türk parlâmentosuna inen darbeyi yine onun eliyle vurmuştu. Mamafih deli denecek derecede atak Ahmet Vefik paşa ile kılı kırk yaran, korkak Abdülhamidin uzun müddet dost kalmalarına imkân yoktu. Zira Ahmet Vefik paşanın Babıâlide ve yalnız kendi şahsında toplamak istediği idare nüfuzunu Abdülhamit doğrudan doğruya ve sessiz sedasız saraya nakletmek istiyordu. Kurnaz hükümdar bir müddet sonra ona rakip olarak Küçük Sait paşayı ele almış ve Moliére mütercimini bir iki darbe ile İstanbuldan atlatmıştı. Ahmet Vefik paşanın Bursa valiliği de bir sürü vakalarla geçti. Koca adam bir kere sinirlenmişti ve her fırsatta saraya, Babıâiye çatmaktan çekinmiyordu. Meselâ vilâyet işleri için Dahiliye Nezareti dururken sadarette bulunan Sait paşaya müracaat ediyordu. Ona tutkun olan Küçük Sait paşa da valilerin mercii Dahili-

Sait paşa

ye Nezareti olduğundan bir daha oraya müracaat etmesini ihtar etti. Bir kere Sait paşanın da ona bir işi düşmüş ve kendi imzasile Bursaya bir telgraf çekmişti. Ahmet Vefik paşa bu telgrafı cevapsız bıraktı. Öteki cevap isteyince bu sefer Dahiliye Nezaretine resmen bir telgraf çekmiş : «Sait imzasile bir telgrafname aldım. Bu adam kimdir?» diye sormuştu. Onun bu gibi garip hallerinden başka Bursada açtırdığı tiyatroya memurları zorla abone yazdırarak bilet ücretlerini maaşlardan kesmesi gibi zamana göre pek müfrit işleri İstanbula dokunuyordu. Belki hoyrat Sultan Aziz katlanırdı ama İkinci Abdülhamit uzun zaman kimsenin nazını çekemezdi. Bir gün Vefik paşayı valilikten azlederek İstanbula çağırdılar ve Bursada yaptığı yolsuz hareketlerden dolayı Vükelâ meclisinde aleyhine bir mazbata hazırladılar. Aradan daha bir ay geçmemişti. 1300 yılı muharrem ayının 19 uncu cuma günü âdet olmadığı halde Babıâliyi açtılar.

İstanbul halkı vakadan haberdar olunca hayretler içinde kaldı. Zira Sait paşa azlolunarak, mazul Ahmet Vefik paşa Başvekâlete tâyin edilmişti.

Ahmet Vefik paşa ilk iş olarak ötedenberi içerlediği Şeyhülislâm Uryanî zade Ahmet Esat efendiye bir teşrifat memuru ile: « — Bir daha Vükelâ meclisine gelmesin!» haberini göndermiş ve Uryanî zade de gelen memura: « — Delipazarı,... pazarı!..» tâbirile mukabelede bulunmuştu. Ali Fuat beyin o tarihte Meclis-i vükelâ zabıt kâtipliğinde bulunan Reşit Mümtaz paşadan naklettiğine göre, sarayda ilk toplantı yapılmadan önce de, nazırlar için: « — Aleyhime yapılan mazbatayı hepsi mühürlediler. Şimdi de gelir şapır şupur eteğimi öperler!» demişti.

Yeni Başvekil cumartesi günü Babıâlide tebrikleri kabul etti. Ertesi pazar günü bermutat toplanacak olan Vükelâ meclisine riyaset etmek üzere Babıâliye gelmesi beklenirken saraydan gelen bir mabeyinci Ahmet Vefik paşanın azli haberini getirmişti. Nezaret odasında vazifesile meşgul bulunan Hariciye Nazırı Saffet paşa ile diğer vükelâ da infisal ederek Küçük Sait paşa sadrazam ünvanile tekrar makamına gelmiş, o gün yeniden merasim yapılarak hatt-ı hümayun okunmuştu.

Bu üç günlük sadaret oyunu hariçte ve dahilde pek gülünç bir tesir bırakmış ve uzun zaman kimse bu meselenin iç yüzünü öğrenememişti. Meşrutiyet Adliye Nazırlarından İbrahim beyin bizzat Ahmet Vefik paşadan dinlemiş olduğuna göre, paşa kendisine teklif olunan Başvekâleti kabul için birtakım şartlar ileri sürmüş ve ayrıca bu şartların memuriyetini bildiren Hatt-ı hümayuna yazılmasını da istemişti. Sultan Hamit ise müzakere etmeden bu şartları kabule yanaşmamış ve işin uzamaması için evvelâ alelûsul hatt-ın yazılmasını ve o Başvekâlete geçtikten sonra müzakere edilip kabul olunan şartların ayrıca bir beyanname ile ilân olunabileceğini bildirmişti. Ahmet Vefik paşa da bu formülü münasip görerek Başvekâleti kabul etmiş ve ertesi günü hemen saraya giderek beyannamenin tanzimini bilvasıta padişaha bildirmiş ve korkak padişah beyanname tanziminden vazgeçtiğini söyleyince o da istifa edip evine çekilmişti.

Sait paşanın anlattığına göre de kendisine tekrar sadareti teklif için huzura çağırdıkları zaman padişah ikinci mabeyinci Hacı Ali beye:

« — Git Ahmet Vefik paşadan mührü al! Vermezse cebir istimal ederim» demişti. Kızıl sultanın malûm olan mizacı gözönünde tutulursa İbrahim beyin söylediklerine her halde inanmak lâzımgelir. İkinci Abdülhamit ki birtakım delilerin soyundan gelmişti, pratik zekâsına ve monarşi sanatındaki meşhur maharetine rağmen ikide bir böyle saçmalıklar yapmaktan kendini alamazdı.

***

Sadaretlerin en kısası ve en gülüncü Zurnazen Mustafa paşanın pek meşhur olan dört saatlik sadaretidir. Bu gülünç ve gülünç olduğu kadar da ibret verici vakanın hikâyesi bize devrin karakterini pek güzel gösterir. Dördüncü Mehmedin çocukluk zamanına tesadüf eden o isyan ve rezalet yıllarıydı. İhtiyar Süleyman paşa azledilerek sadaret mührü Giritte bulunan Serdar Deli Hüseyin paşaya gönderilmişti. Sadaret kaymakamı Mustafa paşa hemen o gün sarayı kandırarak sadarete kendini tâyin ettirdi. Mühr-ü şerifi geri getirmek için Sipahi Mehmet ağayı gönderdiler. Mustafa paşa mehter takımında zurnacılıktan yetişme bir adamdı. Sadrazam olur olmaz eski kafadarlarından Karagöz Mehmedi hemen Defterdarlığa getirmiş ve Divan edebiyatının zarif nüktedanları (zurna) ile (karagöz) arasındaki bir mazmun fırsatını kaçırmak istemiyerek dört saatlik sadrazamın bu yegâne icraatını «çalıcak zurnasını çıktı cebinden karagöz» mısraı ile alaya almışlardı. Fakat zorbalar her nedense o eski zurnacının bu mahir nağmesinden pek memnun kalmadılar. « — Mustafa paşa kendi âleminde bir sakin adamdır. Ona bir başka mansıp verilsin, sadarete bir müstait kulları nasbolunsun!» diye zorba Hasan ağa ile saraya bir haber uçurdular. Saray da zaten Mustafa paşadan bir şey beklemiyordu. Dört saat sonra onu azledip yerine eski sadrazam Siyavuşu getirdiler. Mamafih Mustafa paşa da pek ziyanlı çıkmamış, öyle eslâfi gibi katil ve malı müsadere edilmiyerek Erzurum eyaletine tâyin olunduğundan:

«Gerçi mazul oldum amma pâye katettim hele!»

tesellisi ile kendini avutmıya imkân bulmuştu.

Hasan Adnan GİZ

Gelecek makale: (Sadaret pirleri)

YENİ ESERLER

Anadoluda Türk damgaları

Rıza YALGIN'ın Kıymetli Bir Eseri

Meçhulât enginlerinden, ilme bir katre getirtin insan ne mübarektir. Zaten bizim en büyük ihtiyacımız ilim kütlesine yeni bir şey ilâve eden, yeni buluşlar katan ince ve büyük gayretler değil midir? Önümde beş formalık küçük bir eser var. Zahiren mütevazi bir eser, fakat sahifelere dahnca yirmi beş yıllık gayeli bir gayretin, dakik bir çalışmanın pek kıymetli mahsulü karşısında olduğumuzu anlıyoruz. Malûmdur ki Anadoluda atlara ve büyük baş hayvanlara demir damgalarla işaretler vurulur. Bursa müzesi müdürü B. Rıza Yalgın yirmi beş yıl Cenup ve Cenubuşarkî Anadolu ve Uludağ havalisinde yaptığı gezilerde tespit ettiği yüzlerce damgayı Orta Asya ve Oğuz Türklerine ait işaretlerle karşılaştırarak bir çok işaretlerin hemen aynı olduğunu meydana vuruyor. Meselâ Oğuzname isimli meşhur ve kıymetli eserdeki eski Türk boylarına ait damga örneklerinin türlü şekillerini muhtelif Anadolu köylerinde ve Türk oymaklarında buluyoruz. Gerek Türk Halkiyatı, Türk tarihi ve Anadolu tarihi bakımından ve gerek bir bölgeye konmuş halkın genel hüviyetini incelemek yönünden bu damga örneklerinin çok büyük kıymeti vardır. Bu damgalar âdeta Orta Asyadan Anadoluya göçen Türk oymaklarının tarih yolundaki ayak izleridir. Bu silinmez izlerin tetkiki Türk tarihi bakımından bize sevinç veriyor. Bursa Halkevi neşriyatının on dördüncü eseri olarak çıkan bu kıymetli kitabı tarihle ilgili bütün okuyucularına tavsiye ederken B. Rıza Yalgın'a en samimî tebrik ve teşekkürlerimizi sunarız.

Adnan GİZ

Amerikada Gıdaları Kurutma Usulü

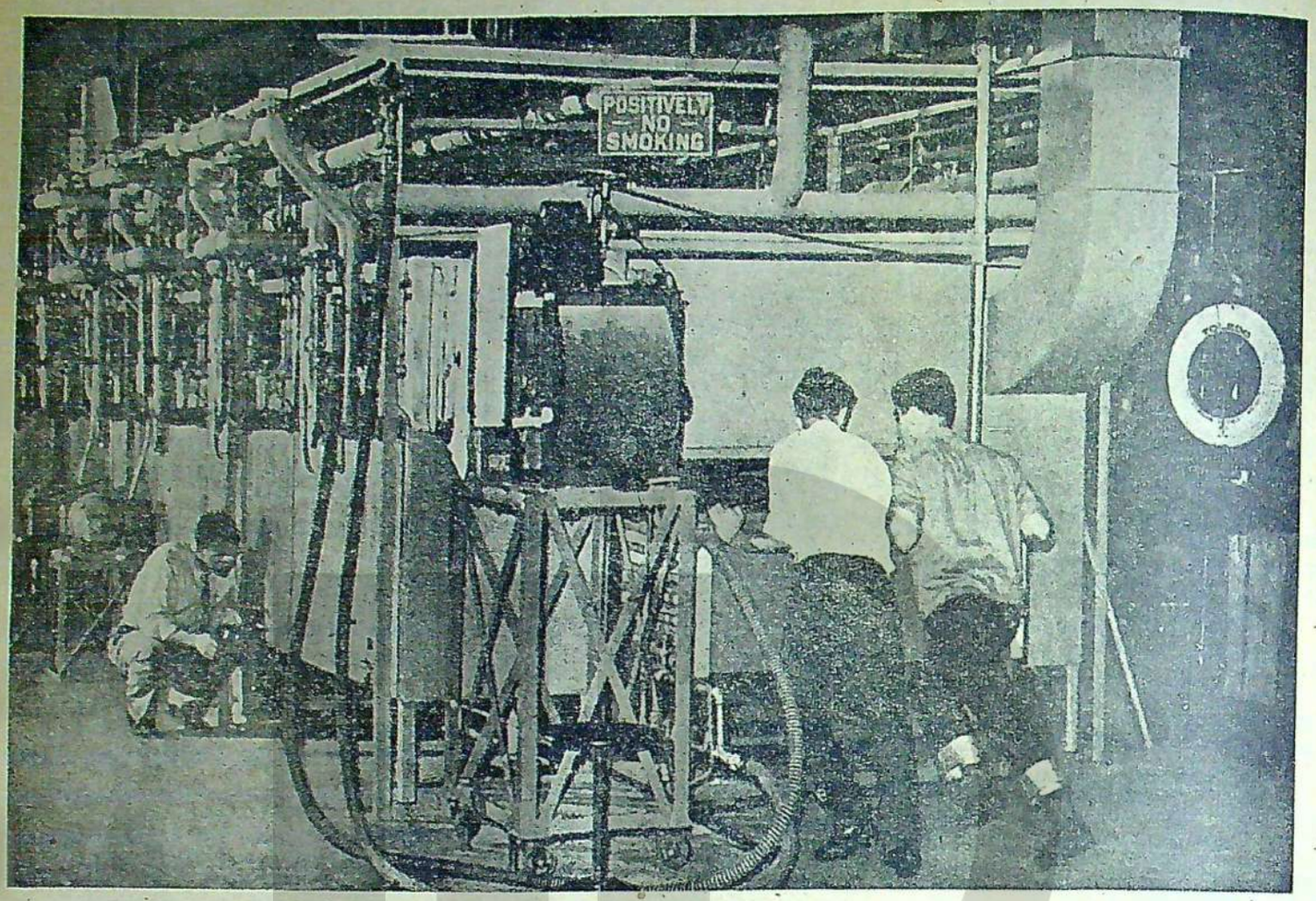

Gıdaları kurutma usulü yeni bir sılâhtır. Çünkü bu sayede gıdalar hacimlerinin ve sıklıetlerinin % 70 ilâ 90 ını kaybederler. Nakilleri bu nispette kolaylaşır. Diğer taraftan gıdaları bozan küfler ve mikropların gelişmesi için rutubet lâzım olduğundan kurutulmuş gıdalar her hangi bir ıklimde iki sene muhafaza edilebilir. Amerikada bir senede kurutulan gıda miktarı şudur: 310 milyon kilo süt, 240 milyon kilo yumurta tozu, 5 buçuk milyon kilo et tozu, 35 milyon kilo kurutulmuş sebze. 18 milyon ton patates; 21 milyon ton kayısı. Yukardaki resimde, gıdalar geniş tepsiler içinde onların suyunu çeken fırına konuyor. Soldaki teknisyen otomatik harareti kontrol ediyor. Asılı levhada şu yazılıdır: Katiyen sigara içilmez.

MİLLİYETÇİ
DERGİLER

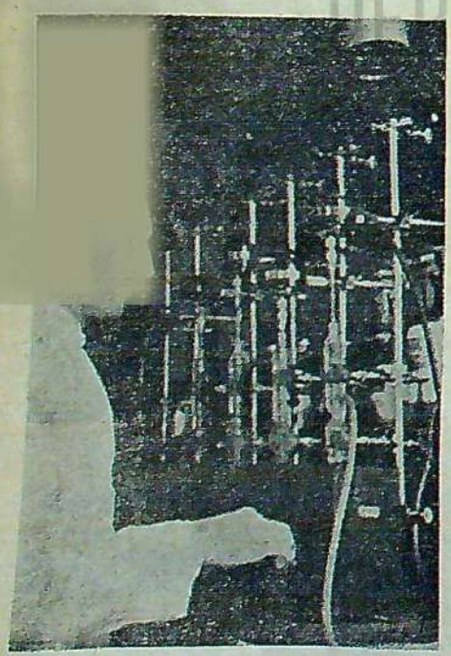

teknisyen, bu gıdalardaki vitaminlerin miktarını ölçüyor.

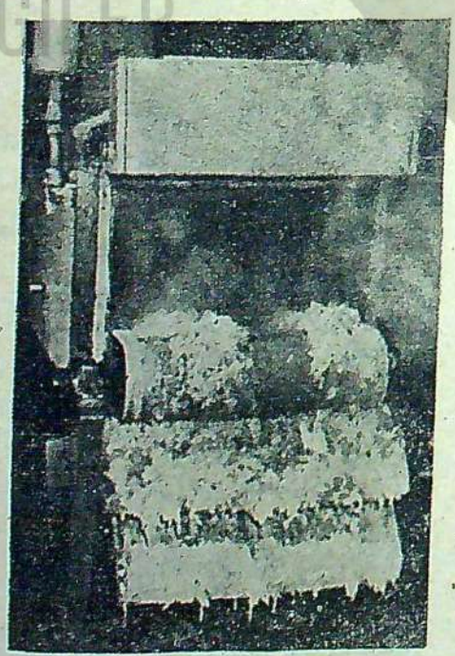

Bu makine kurutulmuş gıdaların rengini ve tadını tesbit ediyor.

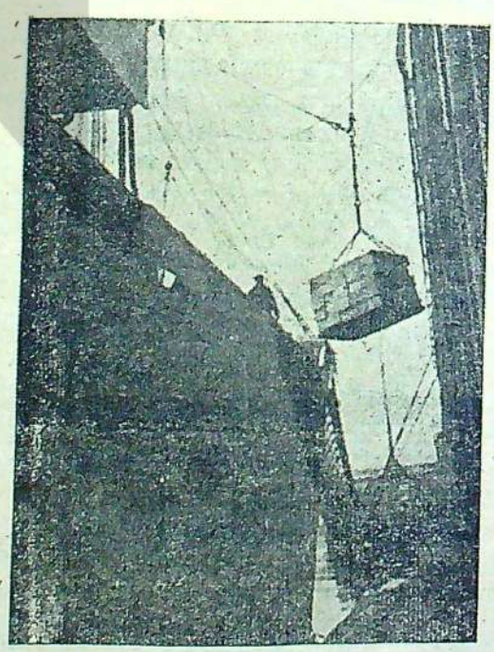

Kurutulmuş gıdalar sevkediliyor

NABİ

(10 uncu sahifeden devam)

ünvanlı matbu bir risale vardır ki asıl adı (Tuhfet-ül Emsal) olan bu manzum risale, Safayı efendinin tasrih ettiği üzere On yedinci asır şairlerinden Konyalı Nalinindir (1).

***

Nâbinin bir de münşeatı vardır. Şairin hususî mektuplarından teşekkül eden bu eserini, o devrin şair ve ediplerinden Habeşîzade diye anılan Rahimi bey tertip ve tanzim etmiştir. İstanbul kitapsaraylarından bazılarında nüshalarına tesadüf edilir. (2). Münşeat, şairin mizacını ifade etmesi haysiyetile dikkate şayandır. Hayriyesinde oğluna kanaat ve istiğna tavsiye eden Nâbi, mektuplarından istidlâl ediyoruz ki hayli harîs imiş. Devrin ileri gelen adamlarından atlar, köleler.. istemiş, kendisini ızrar eden Çorlulu Ali paşa da dahil olduğu halde hemen her vezirden atıfaet dilenmiştir. Bilhassa Nâbi sağken henüz sadarete geçmemiş olan Şehit Ali paşa ile arasının pek iyi olduğu, paşanın ihsanlarile geçindiği görülüyor. Netekim Şehit Ali paşa henüz vezir olmadan, Üçüncü Sultan Ahmede arzedip bir kese altın ihsan almış, ve bir mektupla Halepte bulunan şaire göndermiştir ki buna mukabil şairin yazdığı manzum teşekkürname divanında görülüyor.

Ali Canib YÖNTEM

---

(1) Nali. Asıl adı Mehmettir. Safayi tezkeresine nazaran Konyalıdır. İstanbula gelmiş, Üsküdarda yerleşmiştir. İlmiye tarikına sülûk etmiş, Kadılıklarda bulunmuş, 1674 te Selânik kadısı iken orada ölmüştür. Osmanlı müellifleri sahibi Bursalı Tahir beyin ifadesine göre Nali Selânikte Seyfeddin efendi camii mezarlığında medfundur. Eserin Musahip Mustafa paşaya ithaf edilmiş olması ve Nali-Nâbi adları arasındaki benzerlik, bazılarını bu yanlışlığa sürüklemiş, risale Nâbiye isnat edilerek basılmış ve Edebiyat tarihine dair kaleme alınan eserler de bu yanlışlığı tekrar etmişlerdir.

(2) Rahimi, On sekizinci asrın meşhur edebî simalarındandır. Habeş valisi Mustafa paşanın oğlu olduğu için muasırlarınca Habeşizade diye anılırdı. İstanbulda doğmuştur. Matbu Salim tezkeresinde yanlışlıkla Rahmi diye yazılmıştır. Bazı vezirlere nedim ve musahip olmuş, sonra Maliye tezkereciliği ve mukabele-i suvari ve piyade mansıpları gibi hizmetlerde bulunmuştur.

BEYAZ SELVİ

Halide Nusret ZORLUTUNA — **Tefrika No. 10**

IV.

Bayanım, bu sükût uzun sürdü. Yine dört kelimecik olsun yazamaz mısınız? Dört kelime, bana dört hafta yetecek havayı yaratıyor...

Fakat artık bunalmıya başladım. Susmayınız, ne olursunuz, susmayınız sayın bayan!

V.

Ne istiyorsunuz?... Bir tabanca kurşunu ile kafamı paralıyayım, kalbimi mi deleyim?... Yahut ta sizin bembeyaz boynunuza... Bu, temaşasına doyulmaz bir manzara olacak sevgilim: Bembeyaz boynunda parmaklarımın bıraktığı mor izlerle upuzun ve nefessiz bakışın...

Bu hayal bana müthiş bir zevk veriyor; bu zevkle işte şu dakikada zangır zangır titriyorum. Sana asla acımıyacağım beyaz selvim, seni sevine sevine boğabileceğim!

VI.

Yalan!... Bana inanıyor musunuz?... İnanmayın bana. Sizi boğacağım, demiştim dün. Hayır, saçınızın bir teline bile dokunamam, bayanım. Şeytanım da, Allahım da sizsiniz!

VII.

Merak ediyorum. Çıldırtan, yakan, harap eden bir endişe içindeyim: Hasta mısınız?...

Eğer üç güne kadar sizden cevap alamazsam, gelecek haftanın bugününde beni karşınızda bulacaksınız.

İçimde şimdi dayanılmaz bir acı var...

Sizi delicesine sevdiğimi anlamıyor musunuz?...

VIII.

Zalimim benim!

Beni karşında görmemek için bana yazmıya katlandın. Bilmem bundan dolayı teşekkür etmeli miyim?... Hem bu defa altı kelime değil, daha fazla. Tekrar tekrar okuyorum mektubunu. İlk okuyuşta ezberlediğim halde, nâdide bir dantelâya benziyen ince ve asabî yazında karakterinin düzgün çizgilerini görmek için daima yüzünden okuyorum:

«Deli çocuğum, ben hasta değilim, fakat sen hasta görünüyorsun. İradeni kullan, kendi kendini tedavi et. Bana mektup yazmamanı rica ederim.»

Sen bana rica değil, emredersin zalimim, fakat bu meselede emrini dinliyemem. Çünkü sana yazmazsam, senden haber almazsam yaşıyamam, anlıyor musun?... Seni görmemiye, sesini işitmemiye katlanışım, yapabileceğim fedakârlıkların en büyüğüdür. Bundan fazlasını istiyemezsin benden.

«Deli çocuğunun» uslu oturmasını istersen ona sık sık bir şeyler yaz.

IX.

«Dün, bana sık sık yazınız.» demiştim. Fakat seyrek de olsa razıyım. Ara sıra... Meselâ haftada bir... İki üç satırcık... Ve daima «deli çocuğum» hitabiyle başlıyan satırlar...

Ah! Sizi nasıl çaresiz, avdetsiz, amansız bir surette sevdiğimi neden anlamak istemiyorsunuz?...

X.

Biricik sevgilim!

Gözlerinizin nasıl ılık ve tatlı bir bakışı vardır! Kirpikleriniz o kadar çoktur ki gözlerinizin rengini bunların arasından bulup çıkarmak bir hayli güçtür. Zaten gözlerinizin belli bir rengi yoktur ki... Onları, beyaz giyindiğiinz ve uzun boyunuzun aksini denize uzattığınız sabahlarda mavi gördüm; koyu giyindiğiniz zamanlar, bilhassa akşam üstleri, ağaçlar altında gezinirken koyu yeşildiler; bazı geceler de, siyah elmaslar gibi parladıklarına şahit oldum. Bilhassa Varnada o son gece, nasıl simsiyahdılar, nasıl acayip bir humma ile içi niçin yanıp parlıyorlardı!

Fakat gözleriniz hangi renkte olursa olsun bakışlarınız daima ılık ve tatlı idi; hele çocuklarınıza bakarken!

İlk zamanlarda bana da öyle bakıyordunuz. Sonra vakit vakit güzel gözlerinizin bir elem ve korku ifadesile yanışları oldu. Buna sebep bendim; benim çılgın aşkımdı.

Sizi rahatsız ettiğimi bilmek de bana ayrıca korkunç bir ıstırap veriyordu. Fakat ne yaptığımın farkında mı idim?...

Hâlâ da ne yaptığımı bilmiyorum.

Sizi seviyorum. Anlatamam ki nasıl seviyorum!

— Bitmedi —